

למה ששנינו "כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים" כי זה דוקא בקרבנות שכשרים להקריב לשמו, אבל לא מצינו שיהיה שלא לשמו עדיף מלשמו⁽⁹⁵⁾.

ומתריצין: וכי לא מצינו כן?! והרי קרבן קטו-א פפה בשאר ימות השנה דאינו כשר אם הקריבו לשמו, כי כל השנה אינה זמנו, וכשר אם הקריבו שלא לשמו⁽⁹⁶⁾.

ומתריצין: מחוסר עקירה הוא! וכל עוד שלא עקרו משמו על ידי מחשבת שלא לשמו אינו בגדר ראוי להקרבה, כי סתם אשם אינו עומד לכך להיעקר משמו.

מתקיף לה רב הונא: וכי יש לך דבר שאינו כשר אם שחטו לשמו, כגון אשם זה שמחוסר זמן הוא ופסול להקרבה, וכשר על ידי ששחטו שלא לשמו?⁽⁹⁴⁾ ואינו דומה

כי קודם זמנו אינו נעשה מותר או שגם מותר שקרב עולה הכשרו בתורת אשם [ראה לעיל ה"ב] ודינו כאשם לשמו שנפסל במחוסר זמן.

95. יש לדון בסברת רב הונא, אם כיון שפסול לשמו הרי אין בו דין לשמו כלל ולא שייכת בו מחשבת שלא לשמו, [ולכן אי אפשר לעקור שם אשם במחשבת שלא לשמו, כי אינה נתפסת בו] או כיון שפסול לשמו ואין בו דין הקרבה, הרי לא אי אפשר להכשירו שלא לשמו, כי כל הכשרו תלוי בדין הקרבן כשמקריבו לשמו. [אך באשם שאפשר להקריבו נדבה, נתפסת בו מחשבת שלא לשמו].

ולדעת הגר"ז [פ"ד ממעה"ק] שמחשבת שלא לשמה אינה מפיקעה סתמא לשמה מהקרבן, אלא פוסלתו, כי עצם הקרבן עומד לשמה, ואילו באמת תעקר ממנו הסתמא לשמה יפסל הקרבן מפני חסרון לשמה, הרי נמצא שפסול מחוסר זמן גורם שלא יעמוד הקרבן להקרבה [כמש"כ המנחת חנוך רפט לגבי בעל מום] וזו טענת רב הונא, כי אם כשקרב לשמו פסול נמצא שאינו עומד להקרבה, ופשיטא שאם הקריבו שלא לשמו פסול מצד חסרון לשמה, אף שבאופן זה אין פסול של מחוסר זמן.

96. החזו"א הוכיח מכאן כביאורו שאשם שלא לשמו קרב בתורת עולה כמותר אשם, שהרי ודאי ידע רב חלקיה שפסח שלא בזמנו הוא

בחטאת מצינו אופן שתהא כשרה במחוסר זמן בפנים, והוא בשוחט לשם חולין [לדעת הרמב"ם פט"ו מפסוהמ"ק ה"ד שהיא כשרה ואינה מרצה] או בשחטה לשם מי שאינו מחויב כפרה כמותו. [וכוונת הגמרא שרוב "שלא לשמה" בחטאת פסול].

ולביאור החזו"א לא שייך כלל עקירה בחטאת שאין מותרה נעשית עולה, ו"לשם חולין" אינה עקירה כלל.

ובאבי עזרי [פ"ח ממעה"ק ה"ט] כתב כי לדרכו באשם העקירה גורמת שיתחדש בו דין קרבן נדבה ובה אין פסול מחוסר זמן, אך בחטאת שאינה נעשית נדבה, אלא ש"לשם חולין" אינו פוסלה לגמרי, הרי היא נשאר בדין קרבן חובה ומחוסר זמן פוסל בה. וכן מוכח מסברא, שהרי חטאת ששחטה שלא לשמה אם עלתה לא תרד, ואילו היתה נעשית נדבה היה חייב עליה בחוץ, כי מתקבלת בפנים, ובהכרח שגם שלא לשמה אינה נעקרת, וחטאת חובה מחוסר זמן עם עלתה תרד.

94. לביאור הקרבן אורה ואבי עזרי בדברי רב חלקיה, צריך לומר שרב הונא סבר כי במחשבת שלא לשמו אין שם הקרבן נעקר ונעשה לקרבן נדבה מחודש, אלא שהיא הקרבת חובה עם פסול, וכיון שהוא מחוסר זמן יפסל לגמרי ולא יתחייב עליו בחוץ.

ולביאור החזו"א צריך לומר שרב הונא סבר

ומצורע לחייב עליהם בחוץ?

אילימא ששחטן בחוץ **בזמנו**, שהגיע זמן שחייבין הבעלים להביאם, **מאי איריא אשם**, והרי **אפילו הטאת נמי** חייב? שהרי ראויה היא להקרבה בפנים וגם לאשם אין צריך קרא לרבות].

אלא בהכרח, מדובר באופן ששחטן **שלא בזמנו**.

ובמאי עסקינן? **אילימא** ששחטן **לשמו**, **אשם אמאי חייב**? הלא אינו ראוי לבא לפתח אהל מועד שעדיין לא הגיע זמנו. **אלא לאו**, מדובר באופן ששחט האשם **שלא לשמו**, וגילה הפסוק שהוא חייב אם שחטו בחוץ, הואיל וראוי הוא עתה לפנים אם ישחטנו במחשבת שלא לשמו. ומוכח כדעת רב חלקיה.

ודחינן: **לעולם** מדובר כששחטו **בזמנו**, שכבר הגיע זמן שחייבין בעליהן להביאן, ושחטן במחשבת **שלא לשמו**, ואמנם לדידן אין כאן חידוש, כי אשם אינו נפסל ב"שלא לשמו". אך הברייתא בשיטת **רבי אלעזר היא דאמר: מקשינן אשם להטאת** לפסול אשם שלא לשמו בפנים כחטאת, והוצרך הכתוב לרבות אשם זה לחיוב חוץ, משום שאשם שלא לשמו פסול הוא [אילו היה מקריבו בפנים], והוא אמינא שגם בחוץ יפטר עליו משום שנעקר ממנו שם אשם ואינו מתקבל בפנים, קא משמע לן הפסוק לחייב עליו, כי בשעה ששחטו בחוץ עדיין לא נעקר ממנו שם אשם והיה ראוי לפנים להקריב לשמו, ובאמת הברייתא היתה יכולה

ודחינן: **פסח בשאר ימות השנה** אם שחטו שלא לשמו, **שלמים נינהו!** שכך דינו, שנהפך להיות קרבן שלמים על ידי מחשבת שלא לשמו, וממילא פסח זה שנשחט לשם שלמים אינו נחשב כפסח שנשחט "שלא לשמו" אלא נחשב שלמים שנשחטו לשמן. ואי אפשר להוכיח מכך שיתכן להכשיר קרבן שלא לשמו אף במקום שהוא פסול לשמו.

לימא מסייע ליה לרב חלקיה: דתניא, נאמר "אל פתח אהל מועד לא הביאו", וממנו נתמעטו מחיוב שחוטי חוץ כל שאינו ראוי לבא לפתח אהל מועד.

יכול שאני מוציא ופוטר אף אם הקריב עולה שהוא מחוסר זמן **בבעלים**, שעדיין לא הגיע הזמן שבעליה מחוייבים להביאה, **ואשם נזיר ואשם מצורע** שיש בהם פסול [ולקמן מפרש איזה פסול], והייתי אומר שלא יתחייב עליהם אם שחטן בחוץ?

תלמוד לומר לומר בפרשת שחוטי חוץ "אשר ישחט שור או כשב או עז מחוץ למחנה", ודרשינן, כיון שהיה די לכתוב "אשר ישחט מחוץ למחנה", והיינו יודעים שמדובר בשור וכשב ועז, בהכרח בא הכתוב ללמד ביתור תיבות אלו, שחייב על "שור" **מכל מקום!** "כשב" **מכל מקום!** "עז" **מכל מקום!** לרבות פסולין אלו לחיוב שחוטי חוץ.

ומדייקת הגמרא: **ואילו הטאת, שיירא** בברייתא ולא נתרבתה לחיוב.

במאי עסקינן, באיזה אופן התרבו אשם נזיר

שלמים, אלא שבכך גופא נחלק עם רב הונא אם שלא לשמו יש לו הכשר בתורת קרבן אחר כדין

אילימא ששחטה את החטאת בחוץ לשמו, **אשם נמי ליפטריה?** שהרי אינו ראוי להקריב בפנים שעדיין מחוסר זמן הוא.

אלא לאו, מדובר באופן מיירי ששחטה **שלא לשמו**, ולכן רק בחטאת הוא פטור, אבל על אשם בחוץ הוא חייב אפילו קודם זמנו, כי אף שאינו ראוי לשמו מכל מקום ראוי הוא להקריבו בפנים במחשבת שלא לשמו, ככל הזבחים שכשרים שלא לשמן ולא עלו לבעלים לשם חובה, מה שאין כן חטאת, שפסולה היא שלא לשמה, ולכן פטור עליה בחוץ הואיל ואינה ראויה להקריבה בפנים כשהיא מחוסרת זמן, בין לשמה בין שלא לשמה.

הרי למדנו בברייתא כדעת רבי חלקיה, שחייב על אשם מחוסר זמן בחוץ כששחטו שלא לשמו.

ודחינן: **לעולם** הברייתא עוסקת באופן

להשמיענו חידוש זה בחטאת, שאם שחטה שלא לשמה בחוץ חייב, אלא, **תנא "טפל"**, קרבן אשם שהוא טפל, לפי שהוא למד מחטאת לפסול שלא לשמו, **והוא הדין עיקר** דהיינו, חטאת⁽⁹⁷⁾.

תא שמע כרבי חלקיה: דתניא: **יכול שאני מרבה לחיוב שחוטאי חוץ גם אם שחט עולה מחוסר זמן בגופה**, שלא היה הקרבן שבעת ימים תחת אמו, **וחטאת** מחוסרת זמן **בין בגופה בין בבעלים**, כגון בנזיר ומצורע שלא מלאו ימיהם להביא קרבנותיהם?

תלמוד לומר "ואל פתח אהל מועד לא הביאו", ומשמע, **כל שאינו ראוי לבא בפתח אהל מועד, אין חייבין עליהן**. וכל אלו אינם ראויין להקריבה קודם זמנם.

ומדייקת הגמרא: **ואילו אשם**, מחוסר זמן **שיירא** בברייתא, ולא נתרבה לפטור.

במאי עסקינן באיזה אופן מדובר בברייתא?

מותר.

ודחינן, שפסח אינו נעקר לשלמים, אלא רק הוא עיקר דינו שכלולה בו קדושת שלמים ולפיכך בשאר ימות השנה הוא שלמים, ואין להוכיח ממנו שיש הכשר לקרבן "שלא לשמו" בשם אחר שנעקר לו. [והארכנו בזה בדף ח ע"ש].

97. מדחיית הגמרא עולה, לפרש"י, שלרב הונא חייב על חטאת בזמנה בחוץ אף שנשחטה שלא לשמה. וראה **בתוס'** לעיל [נט, ב סד"ה עד] שהסתפקו בדיון זה. והיינו, לפי שלרב חלקיה בר טובי יתכן שהוא פטור כי אינה ראויה לפנים, ואינו בכלל הריבוי, שהרי הברייתא עוסקת במחוסר זמן שאינו נפסל בשלא לשמו. [וראה

שואל ומשיב מהדו"ק ח"ג סי' כא].

והאור שמח והחזו"א נקטו שהרמב"ם פוסק כרב חלקיה, שכתב [פי"ח ממעה"ק ה"י] שחייב על אשם מצורע ששחטו שלא לשמו בחוץ, ולא הזכיר מה דינו במחוסר זמן ומשמע שחיובו דוקא באשם שכשר בפנים שלא לשמו, [וכן משמע בה"ט בפטור מחוסר זמן בבעלים בחוץ, שלא הזכיר הרמב"ם דהיינו דוקא בשחט לשמו] אך בחטאת שלא לשמה פטור בחוץ כי אינה ראויה לפנים.

אולם **הכסף משנה** הבין שכוונת הרמב"ם לאשם מחוסר זמן, ופוסק כרב חלקיה שחייב עליו בחוץ כי הוא כשר שלא לשמו, וכבר תמה עליו הקרן אורה, וראה **שפת אמת** תמורה [יט, ב].

אמר רבינא לרב דימי: למה לא ידעת איזה מקרא הוא? והרי דרשו "שור" מכל מקום, "כבש" מכל מקום, "עז" מכל מקום!

וכוונת הגמרא להוכיח כדלעיל, שהובאה ברייתא זו [בהוה אמינא] לסייע ממנה לרבי חלקיה ודלא כרב הונא.

ותמהינן: ומאי קשיא מברייתא זו לרב הונא? דלמא כדאמרת לעיל, שלמסקנא נדחתה הראיה לרבי חלקיה שכוונת הברייתא לרבות כששחטו בזמנו. וממילא אין מכאן קושיא לרב הונא.

ומבארין שיש קושיא מברייתא דבר ליואי לרב הונא: אמר רב נחמן בר יצחק: רב דימי לא העמיד את הברייתא דבר ליואי כמו שהעמידה הגמרא לעיל שמדובר באופן ששחטו שלא בזמנו, משום דקשיא ליה לרב דימי מהברייתא דתנא דבי בר ליואי

ששחטה שלא לשמו, אך אין הכוונה לפטור חטאת דוקא ולא אשם, אלא הוא הדין לאשם, כי הא מני, רבי אלעזר היא, דמקיש אשם לחטאת ששניהם פסולין שלא לשמה, ולפיכך פטור בשניהם בחוץ כשהם מחוסרי זמן, שהרי אינם ראויין לפנים אפילו שלא לשמה. ותנא עיקר, חטאת, וכל שכן לטפל, אשם, שנלמד מחטאת לפסולו במחשבת "שלא לשמה".⁽⁹⁸⁾ ונלמד אשם מחטאת לפטור עליו בחוץ כשהוא מחוסר זמן, שהרי טעם שניהם שוה, שאינם ראויין בין לשמם בין שלא לשמם.⁽⁹⁹⁾

תא שמע: דכי אתא רב דימי אמר: תנא דבי בר ליואי: יכול שאני מוציא אף עולת מחוסר זמן בבעלים ואשם נזיר ואשם מצורע?

וסיים רב דימי: ונסיב לה תלמודא, הברייתא ריבתה פסולין הללו לחיובא, ולא ידענא מאי תלמודא, מאיזה מקרא נתרבו?

מחשבת "שלא לשמו" עוקרת אשם לעולה. אך החזו"א הקשה על ביאור זה מפסח שנעקר לשלמים במחשבת שלא לשמו אף שהיא פוסלת בו, אבל לפי המבואר לעיל יש לחלק בין פסח שקדושת שלמים כלולה בו ודי לפסול את הפסח כדי שיחשב שלמים, מה שאין כן באשם שהעקירה צריך להחיל עליו קדושת עולה, ולכך לא מועילה מחשבת פסול, ולכן הוא נפסל לרבי אליעזר.

99. רש"י הקשה למה לא העמיד רב הונא את הברייתא כרבנן, והרי לשיטתו אפילו לרבנן שאשם כשר שלא לשמו, הרי במחוסר זמן הוא פסול כי אין לך דבר שאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו, ואם כן גם לרבנן יפטר בחוץ על

98. כך פירש"י, והחזו"א הקשה לפי דרכו שאשם שלא לשמו נעשה עולה, למה לפי רבי אלעזר אשם מחוסר זמן פסול בשלא לשמו, והרי מחוסר זמן לא שייך בו "לשמו" ואיך יפסל במחשבת "שלא לשמו". [והסיק שכוונת רש"י רק לדעת רב הונא שאשם שלא לשמו אינו נעקר לעולה אפילו שלא בזמנו, אך לרבי חלקיה שנעשה עולה לא שייך בו פסול שלא לשמה].

ולפיכך פירש שהברייתא באה למעט מחוסר זמן וללמד שאינו בכלל הריבוי לחייב עליו בחוץ, כי עדיין אינו ראוי לפתח אהל מועד, ולרבי אליעזר כוונת הברייתא למעט גם אשם כי דינו כחטאת לכל דבר.

אמנם בפשוטו כוונת רש"י שמחשבת פסול אינה עושה עקירה, ולכן לרבי אליעזר אין

אברייא דתני לוי.

דתני לוי: **אשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן, כשוריו, ולא עלו לבעלים לשום חובה. שחטן בפנים מחוסר זמן בבעלים, או שהיו בני שתי שנים, ושחטן, פסולין, כי דין אשם נזיר ומצורע ליקרב כבש שהוא בן שנה אחת.**

והקשה רב דימי מברייא שנקטה כי מחוסר זמן פסול בפנים באשם על מה ששינו בברייא דבר ליואי שמחוסר זמן ששחטו בחוץ חייב, והרי אינם ראויים לפנים.

לא קשיא. כאן, מה דתני לוי שאשם מחוסר זמן פסול, כששחטו לשמו. כאן, מה שאמר בר ליואי שעל אשם מחוסר זמן חייב בחוץ, כששחטו שלא לשמו הואיל וראוי לפנים במחשבת שלא לשמו וכדעת רבי חלקיה.

ומכיון שהקשה רב דימי על ברייא דבר ליואי ולא תירצה כדחית הגמרא לעיל שברייא זו מדוברת כששחט בזמנו, על כרחך שסבר רב דימי שברייא זו עוסקת במחוסר זמן ולא בזמנו, ואם כן, אי אפשר ליישב אותה אלא בשלא לשמו, ושבה הראיה לרבי חלקיה כמו שהוכיחה הגמרא

לעיל בהוה אמינא, ולכן הקשה מכאן ל רב הונא בר פלוגתיה.

רב אשי רמי הקשה סתירה, לכאורה, ממתניתין ששינו בה המקריב בחוץ אשם של זב וזבה המחוסר זמן, פטור, **אברייא** ששינו לעיל, "יכול שאני מוציא", שריבתה לחייב בחוץ באשם נזיר ומצורע [ועל כרחך הכוונה כששחט שלא בזמנו, וכדדייקינן לעיל בהוה אמינא].

ומשני, כאן, במשנה שנינו שהוא פטור, **בלשמו**, שאינו ראוי לפנים קודם זמנו, **וכאן, בברייא, בשלא לשמו**, וראוי הוא לפנים ולכן חייב עליו בחוץ כדעת רבי חלקיה⁽¹⁰⁰⁾.

והוינן בה: **לימא תיהוי תיובתא דרב הונא** מברייא דבר ליואי, שהוכחנו ממנה לעיל דלא כרב הונא?

ומתריצין: **אמר לך רב הונא:** מה שמצינו בברייא זו שאשם מחוסר זמן חייבין עליו בחוץ, אין הטעם משום שהאשם ראוי להקריבו בפנים במחשבת שלא לשמו, שהרי אין לך דבר שאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו. **אלא הכא במאי עסקינן, כגון שהפריש שתי אשמות לאחריות, שאם יאבד**

100. כך פירש"י, ומכאן למד בליקוטי הלכות שהלכה כרב חלקיה כי רב אשי סובר כמותו.

אך החזו"א דחה שאין מכאן ראיה כי רב אשי יודע גם את תירוצו של רב הונא בסמוך שהברייא מדוברת במפריש ב' אשמות לאחריות, אך כיון שגם השוחט ב' אשמות לאחריות לשמו פטור בחוץ, לפיכך נקט שהמשנה עוסקת ב"לשמו" שהוא דין נכון לכולי עלמא.

חטאת ואשם משום שאין ראויין לפנים אפילו שלא לשמן. [וכן תמה מה ה"כל שכן" והרי יש באשם חידוש שהוא פסול כחטאת].

וביאר שרובן אי אפשר לומר תנא טפל וכו', שהרי אין אשם נלמד מחטאת, ושוב יקשה למה לא הזכירתו הברייא, ואדרבא היה צריך לומר את דין האשם וכל שכן חטאת. ועוד כתב שמסיפא של הברייא היה הכרח שהיא כרבי אליעזר, וכמו שדחתה הגמרא לעיל את הראיה לרב חלקיה.

פטור.

תנו רבנן: מניין למעלה מבשר הטאת חיזונה ומבשר אשם, ומבשר שאר קדשי קדשים דהיינו, כבשי העצרת, ומבשר קדשים קלים, וממותר מנחת העומר לאחר קמיצה, ושתי הלחם הבאים בעצרת, ולחם הפנים, ושירי מנחות לאחר קמיצה, בחוץ שפטור תלמוד לומר בפרשת שחוטאי חוץ "אשר יעלה עולה" ודרשינן: מה עולה שהיא ראויה להעלאה על גבי המזבח אף כל שראויה להעלאה חייב עליה בחוץ, מה שאין כן כל אלו, שהם נאכלין ואין עולין למזבח⁽¹⁰³⁾.

מניין שאף היוצק שמן על המנחה, והבולל את המנחה, והפותר את המנחה לפתיתים, והמולח את הקרבן, והמניף את המנחה, והמגיש את המנחה אל המזבח, והמפדר לחם הפנים על השלחן, והמטיב את הנרות, והקומץ את המנחה, והמקבל דמים בכלי מהקרבן, שאם עשה אחת מכל אלו בחוץ,

אחד מהם יתכפר בשני, ובאופן כזה אם שחט אחד מהם בחוץ קודם זמנו לשם עולה חייב עליו, משום דחד מינייהו עולה היא, שסופו ליקרב לעולה⁽¹⁰¹⁾ שכן הוא דין אשמות אלו, שאחד קרב לאשם והשני ירעה עד שיפול בו מום, ויפדה, ומדמיו יקריבו לקיץ המזבח שהוא עולה. ולכן, גם אם הקריב אשם עצמו בפנים קודם זמנו לשם עולה, כשר הוא להיות קרבן עולה, והואיל וראוי הוא לפנים חייב עליו בחוץ, כדרב הונא אמר רב.

קטו-ב

דאמר רב הונא אמר רב: אשם שניתק מדין הקרבה לאחר שכיפרו בעליו בשני, ונמסר לרעייה שנמסר לרועה⁽¹⁰²⁾ עד שיפול בו מום, ושחטו קודם שנפל בו מום סתם, אפילו שלא לשם עולה, בשר הוא לעולה, והוא הדין אשם מחוסר זמן, כשר הוא עצמו לעולה כששחטו בפירושו לשם עולה.

שנינו במשנה: המעלה מבשר הטאת בחוץ

ולפיכך אם עומד להעקר אינו מחוסר מעשה כי יתקיים דינו בעולה, אך פסח שיעשה שלמים, לא יתקיים בו דין הפסח ולכן נחשב מחוסר עקירה. [ושלא כמבואר לעיל שהשלמים כלולים בפסח. וראה בהרחבה בדף ח].

102. רש"י פירש "שניתק מדין הקרבה ומסרוהו לרועה", וראה לעיל [ה, ב הערה 3] שהרחבנו בכירור אופן הניתוק ודין המסירה לרועה.

103. רש"י לעיל [לה, ב ד"ה והיכי, קט, א ד"ה שלמים] כתב [לגבי צירוף בשר עם אימורים להשלם שיעור כזית] שאינו חייב על העלאת בשר שלמים בחוץ משום שאינו בר הקטרה כי מתקבל בפנים, ובטהרת הקדש תמה שהרי

101. תוס' לעיל [ק"ב, א ד"ה והכי] ביארו כי אף למאן דאמר שצריך עקירה כדי להעשות עולה, אין חסרון זה פוטר על שחיטה בחוץ כיון שעומד להעקר כי אחד מהאשמות מיותר, ואינו דומה למה שאמרו לעיל [ק"ד, ב] שמחוסר זמן לשמו מחוסר עקירה ולפיכך פטור עליו, כי הוא אינו עומד להעקר, וכן פירש"י לעיל [ק"ב, ב ד"ה מחוסר] ד"סתמיה לאו למיעקר".

ולכאורה תמוה שהרי ביומא [סג, א] אמרו שפסח בשאר ימות השנה ששחטו לשמו בחוץ פטור, ולא מתחייב אף שראוי שלא לשמו בפנים כיון שהוא מחוסר עקירה, אף שאחר הפסח סתמו עומד לעקירה. ולכאורה מוכח מכך כי מותר אשם קודם זמנו נעשה עולה, ואינו אשם נדבה, ומה שהוא קרב עולה הוא מדיני אשם,